

Rasy rodzime są cennym materiałem genetycznym. Jedną z nich jest w Polsce rasa biało-żółta. Dlaczego warto powracać do hodowli tych krów?

Intensywna produkcja zwierzęca, nastawiona na wysoko wydajne osobniki, spowodowała, że mniej uwagi skupiało się na rodzimych rasach, co miało wpływ na wypieranie z hodowli lokalnych odmian bydła. Choć charakteryzują się one między innymi takimi dobrymi cechami, jak płodność, długowieczność, odporność na choroby, odpowiednie przystosowanie do warunków klimatycznych, to są mniej liczne niż rasy hodowane pod kątem wysokich wyników. Dlatego też rasy lokalne, które są rezerwuarem cennych genów, zostały objęte programem ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich.

Program ochrony zasobów genetycznych

W Polsce ochroną bydła ras rodzimych objęte są 4 rasy: polska czerwona, polska czerwono-biała, polska czarno-biała i biało-żółta. Mleko od krów ras lokalnych ma wysoką wartość odżywczą oraz duży udział białek serwatkowych i sprzężonego kwasu linolowego (CLA), któremu przypisuje się między innymi działanie antymiażdżycowe i antykancerogenne. Charakteryzuje się ono ponadto doskonałą przydatnością do przetwórstwa, na przykład do produkcji serów dojrzewających.

Zwierzęta ras rodzimych chowane są w warunkach ekstensywnych i żywione głównie paszami objętościowymi. Badania Matwijczuk i wsp. (2015), dotyczące mleka od ras czerwonej, simentalskiej i biało-żółtej, wskazują, że mleko produkowane przez krowy tych ras, przy wydajności dobowej poniżej 10 kg, to doskonały surowiec między innymi do produkcji serów, dzięki wysokiej koncentracji białka (3,80%), w tym kazeiny (2,84%).

Mleko od krów ras lokalnych ma wysoką wartość odżywczą oraz duży udział białek serwatkowych i sprzężonego kwasu linolowego (CLA), któremu przypisuje się między innymi działanie antymiażdżycowe i antykancerogenne.

Krowy biało-grzbięte i trochę historii

Do tej rasy zalicza się bydło biało-grzbięte pochodzenia krajowego, które jest głównie utrzymywane po wschodniej stronie Wisły. Bydło biało-grzbięte było hodowane na polskich terenach na przełomie XIX i XX wieku. Cieszyło się uznaniem ze względu na cechy użytkowe i łatwość w utrzymaniu. W okresie międzywojennym stanowiło 10–20% populacji krów na wschodnich obszarach Rzeczypospolitej. Jednak po drugiej wojnie światowej pogłowie bydła biało-grzbiętego spadło. W późniejszym okresie nie było już ono traktowane jako odrębna rasa, a także nie prowadzono dla niego księgi hodowlanej, dlatego uważano, że bydło biało-grzbięte zniknęło z mapy Polski.

Jak można przeczytać na stronie internetowej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, który prowadzi księgę hodowlaną dla tej rasy, pod koniec XX wieku w rejonie nadbużańskim można było znaleźć nieliczne sztuki, które były zbliżone fenotypowo do krów biało-grzbiętych.

Biało-grzbięte w naszym krajobrazie

Działania mające na celu przywrócenie tej rasy i zachowanie zasobów genetycznych biało-grzbiętych prowadzi Katedra Hodowli i Ochrony Zasobów Genetycznych na UP w Lublinie. Prace wdrożone zostały na podstawie programu opracowanego w 2002 roku przez profesora Zygmunta Litwińczuka, a księga dla tej rasy została otwarta na mocy decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 210/2003 z dnia 31 lipca 2003 roku. W księdze wpisanych jest około 300 sztuk utrzymywanych w 40 gospodarstwach. **Program ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych jest środkiem do utrzymania bioróżnorodności** – dzięki temu zachowamy rodzime bydło, co ma duży wymiar kulturowy.

Cechy bydła biało-grzbiętego

Bydło biało-grzbięte przypisuje się do typu mięsno-mlecznego. Umieszczenie tych krów jest bardzo dobrze zaznaczone.

Umaszczenie biało-grzbiętych dziedziczone jest w wypadku tych zwierząt bardzo silnie. Nazwa tej rasy wzięła się od białego pasa przechodzącego przez całą długość grzbietu – rozszerzającego się od kłębu ku zadowi. Biała sierść obejmuje całą część miednicy, natomiast

umaszczenie boków jest czarne lub czerwone. Brzegi barwnego obrzeżenia są nieregularnie poszarpane. Według wzorca rasy wysokość w krzyżu pierwiastki liczy 127–133 cm, u krowy dorosłej – 134–138 cm, a u dojrzałego osobnika – ok. 140 cm. Kształt ciała jest zbliżony do prostokąta.

Biało-żółte to bydło o dobrej płodności, długowieczne i odporne na choroby. Dobrze przystosowuje się do złych warunków środowiskowych. Mleko od krów tej rasy ma dużą przydatność do przetwórstwa dzięki wysokiej zawartości białka, tłuszczu i suchej masy.

Źródła

- Chabuz W., Sawicka-Zugaj W., Topczewska E. (2012). Wyniki oceny buhajów biało-żółtych na podstawie produktywności córek. *Przegląd Hodowlany*, nr 5–6, 6–8.
- Matwijczuk A., Wójcik-Saganek A., Barłowska J. (2015). Podstawowy skład chemiczny, zawartość kazeiny i wartość energetyczna mleka krów rasy polskiej czerwonej, biało-żółtej i simentalskiej z uwzględnieniem ich dobowej wydajności. *Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego* 11, nr 1, 85–91.
- Program ochrony zasobów genetycznych bydła biało-żółtego. Dostęp: 18.03.2020 pod adresem: <http://www.bialozolte.up.lublin.pl/>.
- Rasa biało-żółta, Programy Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt Gospodarskich. Dostęp: 18.03.2020 pod adresem: http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/bydlo/charakterystyka_ras/bialozolte.

Zobacz więcej artykułów z serii [ABC ras bydła!](#)